

ΑΜΛΕΤ VS ΑΝΤΙΓΟΝΗ

Σύγκριση Άμλετ και Αντιγόνης ως προς τον άξονα ζωντανοί-νεκροί

Έπειτα από ανάγνωση και ανάλυση των δύο αυτών έργων, του Άμλετ του Shakespeare και της Αντιγόνης του Σοφοκλή, παρατηρήσαμε αρκετά κοινά στοιχεία που ενώνουν τα δύο κείμενα ως προς τους βασικούς θεματικούς άξονες, τη σύγκρουση ανάμεσα σε νέους και ηλικιωμένους, ανδρών και γυναικών και ζωντανών και νεκρών. Σε αυτή την εργασία θα αναπτύξουμε τον τελευταίο προαναφερθέντα άξονα.

Αρχικά, στο κείμενο της Αντιγόνης, η ομώνυμη πρωταγωνίστρια κατακλύζεται από ένα αίσθημα χρέους απέναντι στο νεκρό και αδικοχαμένο αδερφό της Πολυνείκη, ο οποίος σε αντίθεση με τον αδερφό τους Ετεοκλή, παραμένει άταφος. Βάσει του αρχαίου εθιμικού δικαίου, για να μπορέσουν οι ψυχές των νεκρών να μεταβούν στον Κάτω Κόσμο, έπρεπε πρώτα να θαφτούν ώστε να μην είναι ατιμασμένο το σώμα τους. Έτσι η Αντιγόνη αποφασίζει εν αγνοία του θείου της και βασιλιά της Θήβας Κρέοντα, ο οποίος έχει απαγορεύσει την ταφή του Πολυνείκη, να θάψει τον αδερφό της. Είναι αποφασισμένη να φέρει την αποστολή της εις πέρας, όποιες και αν έπειτα είναι οι συνέπειες.

Παράλληλα, στο κείμενο του Άμλετ, ο ήρωας της ιστορίας, μη γνωρίζοντας τις πραγματικές συνθήκες υπό τις οποίες πέθανε ο πατέρας του, ο βασιλιάς Άμλετ, του φανερώνεται με την μορφή φαντάσματος, αποκαλύπτοντάς του την αλήθεια. Έτσι, φανερώθηκε ότι υπαίτιος για τον θάνατό του δεν ήταν άλλος από τον αδερφό του τον Κλαύδιο, που θέλησε να πάρει τον θρόνο με δόλια μέσα. Στη συνέχεια, τον διατάζει να πάρει εκδίκηση για τον ίδιο, σκοτώνοντας τον Κλαύδιο, προκειμένου να τον τιμήσει. Ο Άμλετ είναι αποφασισμένος να ακολουθήσει το θέλημα του πατέρα του, όποιο και αν θα είναι το προσωπικό του κόστος.

Μέσα από όλες αυτές τις αναφορές, γίνονται φανερές κάποιες ομοιότητες. Και στις δύο ιστορίες κυριαρχεί το αίσθημα του χρέους απέναντι σε ατιμασμένους νεκρούς συγγενείς. Επιπλέον και οι δύο πρωταγωνιστές στο τέλος της ιστορίας οδηγούνται στο θάνατο λόγω των πράξεών τους, αφού πρώτα έχουν έρθει σε εναντίωση με πρόσωπα που ευθύνονται για τον χαμό ή τη μη λύτρωση των αγαπημένων προσώπων.

ΣΚΗΝΗ 1^η: Η Αντιγόνη συζητά με την Ισμήνη για το θάνατο του αδερφού τους.

ΑΝ: Πολυαγαπημένη μου αδερφή Ισμήνη, τι συμφορά έχει βρει εμάς και την οικογένειά μας; Ο θείος μας ο Κρέοντας έχει αποφασίσει να μην ταφεί ο αδικοχαμένος αδερφός μας Πολυνείκης.

ΙΣ: Συμφωνώ μαζί σου Αντιγόνη. Αυτή ήταν μια μεγάλη αδικία της μοίρας. Τι προτείνεις τώρα να κάνουμε;

ΑΝ: Προτείνω να παραβούμε τις εντολές του Κρέοντα και να θάψουμε το νεκρό αδερφό μας.

ΙΣ: Τι είναι αυτά που λες Αντιγόνη; Εμείς δύο ταπεινές γυναίκες, υπήκοοι του βασιλιά της Θήβας να παραβούμε τις εντολές ανώτερων;

ΑΝ: Μα είναι χρέος μας Ισμήνη! Χρέος μας να τιμήσουμε το νεκρό αδερφό μας. Γιατί έτσι το θέλουν οι θεοί.

ΙΣ: Με τούτες εδώ τις πράξεις που δεν είναι συνετές και υποκινούμενες από τη λογική, μόνο κακό μπορεί να προκαλέσεις στην πόλη μας και σε εμάς τις ίδιες.

ΑΝ: Θεε να μου πεις, ότι δε θα με βοηθήσεις;

ΙΣ: Σου ζητώ να ξανασκεφτείς τις συνέπειες που θα έχουν οι πράξεις σου και να μη δρας με γνώμονα το συναίσθημα.

(Η Ισμήνη και η Αντιγόνη φεύγουν προς διαφορετικές κατευθύνσεις)

ΣΚΗΝΗ 2^η: Ο Πολυνείκης εμφανίζεται ως φάντασμα στην Αντιγόνη

(Είναι βράδυ και η Αντιγόνη μόνη της περιπλανιέται στους σκοτεινούς διαδρόμους του κάστρου.)

ΑΝ: Αχ καημένη Πολυνείκη... .. «Να ζει κανείς ή να μη ζει;», ιδού η απορία!...

(τότε από το πουθενά, ακούγεται μια φωνή)

ΠΟ: Να ζει Αντιγόνη!

ΑΝ: Ποιος μίλησε; Είσαι κάποιος εχθρός ή μήπως έρχεσαι με φιλικές διαθέσεις;

ΠΟ: Αντιγόνη, εγώ είμαι ο αδερφός σου ο Πολυνείκης. Ήρθα για να σου πω την αλήθεια.

ΑΝ: Μίλησε μου!

ΠΟ: Ο θάνατος, ο δικός μου και του αδερφού μας του Ετεοκλή ήταν υποκινούμενος. Ο αληθινός υπαίτιος είναι ο Κρέοντας. Τα έκανε όλα για να πάρει το θρόνο.

ΑΝ: Και τώρα; Τι μπορώ να κάνω εγώ;

ΠΟ: Πρέπει να πας και να σκοτώσεις τον Κρέοντα, για να αναπαυθώ επιτέλους και η οικογένειά μας να πάρει πίσω την τιμή της.

ΑΝ: Μα τι μου ζητάς; Πώς θα μπορέσω να σκοτώσω τον Κρέοντα;

ΠΟ: Με αυτό εδώ! Της παραδίδει ένα μπουκαλάκι με κώνειο. Είναι δηλητήριο το οποίο θα τον σκοτώσει, το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να το ρίξεις στο ποτό του.

ΑΝ: Θα το κάνω, και έτσι θα βάλω τέλος στην τυρρανία του!

ΣΚΗΝΗ 3^η: Η ώρα της Κρίσης

(Ο Κρέοντας κάθεται στον θρόνο του με την Ισμήνη να στέκεται δίπλα σε αυτόν. Η Αντιγόνη μπαίνει μέσα στην αίθουσα)

ΚΡ: Ανιψιά μου Αντιγόνη, τι κάνεις εσύ εδώ;

ΑΝ: Ήρθα για να σου μιλήσω θείε.

ΚΡ: Να μου μιλήσεις; Τι έχεις εσύ να μου πεις; Βλέπω ότι κρατάς κάτι;

ΑΝ: Σου έχω φέρει ένα γλύκισμα... για να με δεχτείς και να σου μιλήσω.

ΚΡ: Μάλιστα! Ας μας σερβίρει κάποιος αυτή την ιδιαίτερη προσφορά.

(Η Αντιγόνη σκύβει το κεφάλι της και δίνει το δηλητήριο στον υπηρέτη, ο οποίος το σερβίρει στον Κρέοντα και την Ισμήνη. Και οι δύο το πίνουν.)

ΙΣ: Δεν αισθάνομαι καλά.

ΚΡ: Τι ήταν αυτό, ήταν σαν δηλητήριο.

ΑΝ: Και τώρα Κρέοντα πήρες αυτό που σου αξίζει. Ζητώ συγνώμη από την αδερφή μου που έφυγε από δικές μου πράξεις. Δε μου μένει τίποτα άλλο σε αυτή τη ζωή. Να ζει κανείς ή να μη ζει, ιδού η απορία!

(Και τότε η Αντιγόνη αυτοκτονεί πίνοντας το ίδιο δηλητήριο)

Στρατηγού Αθηνά
Τιμολόγου Μαρία
Τσόντρι Χριστίνα
Χειμαριώτη
Κατερίνα

[ΑΝΤΙΓΟΝΗ,
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ-
ΑΜΛΕΤ, ΣΑΙΞΠΗΡ]

Ανάλυση

Διαβάζοντας κανείς την Αντιγόνη του Σοφοκλή και τον Άμλετ του Σαίξπηρ , μπορεί να νιώσει και να δει τη νοητή κλωστή που ενώνει άρρηκτα τα δύο έργα. Δύο έργα που θίγουν πολλές παραμέτρους όπως την αναμέτρηση μεταξύ ανδρών και γυναικών, μεταξύ ηλικιωμένων και νέων, μεταξύ κοινωνίας και ατόμου, μεταξύ ζωντανών και νεκρών και μεταξύ ανθρώπων και θεού. Στην συγκεκριμένη εργασία θα αναπτύξουμε τον άξονα της αναμέτρησης ηλικιωμένων και νέων.

Στο κείμενο της Αντιγόνης, παρατηρούμε πως η πρωταγωνίστρια έχοντας συγκεκριμένους ηθικούς νόμους για την τελετή ταφής των νεκρών αποφασίζει να παρακούσει την διαταγή του Κρέοντα, αποκαλώντας την «ανθρώπινο κατασκεύασμα». Έτσι ενταφιάζει τον άκλαυτο αδερφό της έχοντας θάρρος στην καρδιά, μη φοβούμενη το θάνατο. Αντιθέτως, νιώθει σαν μια ζωντανή νεκρή. Ακλόνητη στην απόφασή της και αμετανόητη για την πράξη της έρχεται αντιμέτωπη με μια πολύ πιο ισχυρή φυσιογνωμία από αυτή, η οποία είναι άνδρας και κατέχει τρομερή δύναμη. Ένας άνδρας μεγαλύτερος από αυτή και κοντινός της συγγενής.

Ενδοσκοπώντας στον Άμλετ παρατηρούμε πως ο πρωταγωνιστής μαθαίνονας για τη δολοφονία του πατέρα του είναι πρόθυμος να πραγματοποιήσει την επιθυμία του πατέρα του για εκδίκηση. Ο πρωταγωνιστής σταδιακά παριστάνει τον διαταραγμένο ψυχικά αλλάζοντας πλήρως εξωτερικά και εσωτερικά παλεύοντας με το δειλό εαυτό του. Κύριος στόχος του ο θεός του, ο οποίος με δόλιο τρόπο κατέλαβε το βασίλειο και τη βασίλισσα, γυναίκα του πατέρα του. Μελαγχολικός, μη

φοβούμενος τον θάνατο, αποφασίζει να μιλήσει ψυχρά με λόγια που πηγάζουν από φροντίδα στην μητέρα του, ερχόμενος σε μια σύγκρουση με τις πράξεις της.

Θεατρικό κομμάτι βασισμένο στα δύο έργα

[Η Αντιγόνη και ο Άμλετ λογομαχούν με τον Κρέοντα και την Γερτρούδη αντίστοιχα, σε μια συνομιλία όπου οι έννοιες και τα νοήματα συμπληρώνονται.]

Αντιγόνη: Τιμώρησέ με όπως νομίζεις λοιπόν.

Άμλετ: Για μένα δεν έχει διαφορά. Η τρέλα η μόνη συντροφιά.

Αντιγόνη: Ζωντανή νεκρή περπατώ ανάμεσα σε νεκρούς ζωντανούς.
Τι τραγικό!

Άμλετ: Τι θλιβερό! Η Δανία βουτηγμένη σε μέγα κακό, μεγάλη η αμαρτία!

Αντιγόνη: Εμπρός λοιπόν! Θανάτωσέ με να δικαιωθώ! Διότι ανθρωπίνοι νόμοι δεν θα μ' ακολουθούν κάτω απ' το χώμα παρά μονάχα η τιμή μου.

Άμλετ: Να θυμάσαι μόνο αυτό μητέρα! Δες ο πόθος και η λαγνεία πως σε κρατούν! Πες μου μητέρα πόσο τυφλή είσαι; Ο νους σου σταμάτησε να κρίνει; Πώς είναι δυνατόν το πιο όμορφο ρόδο, στο οποίο υποσχέσεις δυνατές έχεις ορκιστεί, να το αποδεκατίζεις; Να το μαραίνεις;

Αντιγόνη: Διότι, καλέ μου Κρέοντα, μεγάλη η έπαρση που σε κατέχει! Να ορίζεις εσύ νόμους φτιαχτούς πάνω στους προαιώνιους,

άγραφτους νόμους των θεών; Σάμπως θεωρείς πως με την εξουσία που κατέχεις εδώ μπορείς να αποκαλείσαι θεός;

Άμλετ: Μέγα αμάρτημα η αιμομιξία μητέρα τρυφερή...

Αντιγόνη: Μεγάλη ατίμωση να μην θάψεις ένα νεκρό...

Γερτρούδη: Πώς τολμάς; Τι έκανα και με προσβάλλεις έτσι; Αγόρι μου, τη φλόγα του θυμού σου δρόσισε τη με λίγη υπομονή. Το ξέρω... Ο θάνατος του πατέρα σου σε έχει συνθλίψει εντελώς.

Κρέοντας: Διότι ο θάνατος ενός βασιλιά δεν είναι μια υπόθεση απλή. Όλος ο λαός θρηνεί, η πόλη νιώθει το κενό να την κατέχει. Έτσι και εσύ, κόρη της αδερφής μου, γλυκιά μου Αντιγόνη αποφάσισες να σκοτώσεις τον βασιλιά σου παραβαίνοντας τη διαταγή του!

Γερτρούδη: Αγόρι μου γλυκό, η μαύρη και φαρμακερή νύχτα σε έχει κατακτήσει! Κοίτα πόσο μελαγχολικά μιλάς!

Κρέοντας: Αντιγόνη δεν αρνείσαι ότι εσύ, παρά την διαταγή μου έθαψες τον νεκρό τον Πολυνείκη;

Αντιγόνη: Όχι «γλυκιέ» μου Κρέοντα. Δεν αρνούμαι τίποτα.

Ακλόνητη σαν το ατσάλι, εγώ, η κόρη της αδερφής σου έθαψα τον αδερφό μου.

Κρέοντας: Όστε αμετανόητη θέλεις να πεθάνεις;

Αντιγόνη: Δεν χρειάζεται να μετανιώσω για μια πράξη αρετής, που οι θεοί μας έχουν χαρίσει. [Αναστενάζει]. Δεν φοβάμαι τον θάνατο, «γλυκιέ» Κρέοντα. Ο θάνατος είναι η μόνη μου λύτρωση.

Γερτρούδη: [Έτοιμη να κλάψει]. Άμλετ... Τι έχεις αγόρι μου; Η ψυχή σου όλη έχει συγκεντρωθεί στα δυο σου μάτια. Ένας ζωντανός νεκρός, ένας τρελός φαίνεσαι. Γιατί μονάκριβέ μου γιε;

Άμλετ: Μητέρα τρυφερή... Τις ερωτήσεις στον εαυτό σου ας τις κάνεις μήπως και λυτρωθείς. Σε παρακαλώ μητέρα αγαπητή μην

θρηνείς για μένα αλλά για σένα, για τον πόθο που ο δαίμονας σου έβαλε στην καρδιά. Αντίο γλυκιά μου μητέρα...

Αντιγόνη: Στο καλό Κρέοντα. Θα σε συναντήσω σύντομα. Την ώρα που θα κλαις αλλά δάκρυα δεν θα μπορούν να κυλήσουν στο γλυκό σου πρόσωπο. Την ώρα που θα μετανιώνεις για τη διαταγή σου αυτή που εξοργίζει τους θεούς.

Άμλετ-Αντιγόνη: Διότι ένας ζωντανός, τρελός νεκρός, στο μονόδρομο της παράνοιας του περπατεί δίχως να φοβάται πια τον θάνατο, πόσο μάλλον την εξουσία και τους νόμους ετοιμοθάνατων ηλικιωμένων, των οποίων το αίμα ρέει γοργά και σκέφτονται ανέμελα σαν παιδιά.

Αντιγόνη-Άμλετ

Ο σκοπός του κειμένου αυτού δεν είναι η ίδια η αναμέτρηση, αλλά το πλαίσιο της. Το κίνητρο που οδήγησε στη γραφή του ήταν να φτιαχτεί μια ιστορία η οποία μπορεί να διαβαστεί ανάμεσα στα δύο κείμενα και να ανήκει και στα δύο.

Η ομιλία των χαρακτήρων, οι εκφράσεις και οι ίδιες οι λέξεις τους, είναι έτσι ώστε να εξυπηρετούν την ενσωμάτωσή της. Συχνά, όταν οι γραφείς θέλουν να προσθέσουν κάτι σε οποιαδήποτε ιστορία, ψάχνουν μία χρονική περίοδο κατά την οποία οι χαρακτήρες έκαναν κάτι απροσδιόριστο που δεν καλύπτει όλη την περίοδο, ή δεν έκαναν τίποτα αξιοσημείωτο, υποτιθέμενα έστω. Στην Αντιγόνη, αυτή η περίοδος είναι από τη στιγμή που ο Κρέοντας την αφήνει να πεθάνει στη σπηλιά μέχρι το θάνατό της και για τον Άμλετ, είναι το ταξίδι του από την Αγγλία πίσω στη Δανία. Προφανώς, για να επιτευχθεί η συνάντησή τους ήταν αναγκαίο και το στοιχείο της φαντασίας, πράγμα που ταιριάζει και στους δύο, καθώς είναι δεδομένο ότι η Αντιγόνη ζει στον κόσμο της μυθικής αρχαίας Ελλάδας και ο Άμλετ στην αρχή του έργου συναντά το φάντασμα του πατέρα του. Παρόλο που και τα δύο έργα είναι σχετικά ρεαλιστικά, έχουν υπερφυσικά στοιχεία ή σχετίζονται απευθείας με έργα που έχουν υπερφυσικά στοιχεία. Όσο για το διάλογο, ήταν δύσκολο να βρεθεί ένα θέμα για το οποίο θα ήθελαν να μιλήσουν έχοντας υπόψη τις συνθήκες της συνάντησής τους. Είναι και οι δύο σε βιασύνη, με υπευθυνότητες προς την επιβίωσή τους και άλλων γύρω τους. Δε θα έβγαζε νόημα να αρχίσουν φιλοσοφική συζήτηση δυο ξένοι που έχουν άμεση ανάγκη ο ένας τον άλλο. Οπότε, η μόνη λογική λύση ήταν, μόλις διαπιστώσουν την κατάσταση στην οποία βρίσκονται, να συνοψίσουν τις ιστορίες τους και να έχουν μια σύντομη και απλή συζήτηση, ερώτηση-απάντηση, που υποκινείται από ένα ευγενές ενδιαφέρον, αποκαλύπτοντας αρκετά για το χαρακτήρα τους και τις προθέσεις τους και ίσως προκαλώντας μια αλλαγή σε αυτά ως αποτέλεσμα. Προφανώς δεν είναι δυνατό να γραφτεί μια ιστορία που μπορεί πράγματι να ενσωματωθεί πλήρως ανάμεσα στα δύο κείμενα, όμως μπορεί να γραφτεί μία με ελάχιστες έως καθόλου αντιφάσεις η οποία ταιριάζει με την πλοκή του Άμλετ και της Αντιγόνης.

(Μετά από μέρες ταξιδιού στη θάλασσα με μια ομίχλη η οποία κρατά μέρες, ο Άμλετ, ο Οράτιος και όσοι ναύτες δεν έχουν λιμοκτονήσει, βρίσκουν στεριά. Αυτό που δε γνωρίζουν, είναι πως έχουν φτάσει στη Αρχαία Ελλάδα, λίγο μετά τη φυλάκιση της Αντιγόνης σε σπηλιά από το θείο της)

Οράτιος: Σε τι περίεργο μέρος έχουμε καταλήξει; Δε μοιάζει με τίποτα που έχω δει ποτέ μου.

Άμλετ: Δεν υπάρχει τίποτα στον ορίζοντα. Κανένα κάστρο, χωριό, ή πόλη. Άνδρες, μείνετε εδώ να φυλάτε τα καράβια ενώ εμείς ψάχνουμε για ένα μέρος να μας φιλοξενήσουν.

(από τη σπηλιά)

Αντιγόνη: Αν είναι κανένας εκεί σας ικετεύω, βοηθήστε με!

Οράτιος: Ποια είσαι και πως κατέληξες σε τούτη εδώ τη σπηλιά;

Αντιγόνη: Είμαι η Αντιγόνη, κόρη του Οιδίποδα και της Ιοκάστης. Σίγουρα με έχετε ακουστά. Με ποιους ομιλώ;

Άμλετ: Είμαι ο Άμλετ, γιος του Άμλετ και της Γερτρούδης και αυτός που σε ρώτησε είναι ο σύντροφός μου, ο Οράτιος. Είμαι γνωστό πρόσωπο και όμως, ούτε εσύ γνωρίζεις εμένα. Απάντησε την ερώτηση του συντρόφου μου.

Αντιγόνη: Με φυλάκισε εδώ ο θεός μου ως τιμωρία που δεν υπάκουσα τις εντολές του. Μετά το θάνατο των δύο αδερφών μου, πήρε την εξουσία και απαγόρευσε την ταφή του ανιψιού για τον οποίο δεν έτρεφε αγάπη. Τον έθαψα εν κρύπτω, αλλά με έπιασε ένας φρουρός. Με άφησαν εδώ ως τιμωρία να πεθάνω.

Άμλετ: Όστε είμαστε και οι δύο θύματα της τυραννίας. Ο δικός μου θεός δολοφόνησε τον πατέρα μου, παίρνοντας τη μητέρα μου ως σύζυγό του σε αντίθεση με το φυσικό νόμο και το θρόνο. Σχεδίαζε να με δολοφονήσει σαν τον αδερφό του, αυτό δεν αμφιβάλω, αλλά τον ανάγκασα να βρει άλλη λύση για να με ξεφορτωθεί. Με έστειλε μακριά, σαν πρόβατο προς σφαγή, να πεθάνω μακριά από την πατρίδα μου και όμως για άλλη μία φορά αναδέχθηκα πιο δόλιος και τώρα επιστρέφω στη Δανία για να διεκδικήσω την εκδίκηση που τόσο επιθυμώ.

Αντιγόνη: Και η μητέρα σου;

Άμλετ: Θα παραδεχτώ πως δεν ευθύνεται για όλα όσα έχει βιώσει. Και όμως, έμεινε άπραγη όταν ο θεός μου έκλεψε τη ζωή του πατέρα μου. Δεν αντιστάθηκε, δε με υποστήριξε παρά μόνο για το θέμα της επιβίωσής μου, δεν έφερε καν αντίρρηση όταν της ζήτησε να τον παντρευτεί. Δε θα τελεύσει η ζωή της όσο σύντομα όσο αυτουνού που μοιράζεται το κρεβάτι των γονιών μου. Θα την αφήσω να ζήσει χωρίς τα προνόμια που έχει τώρα, αν και μόνο για να καταλάβει τα λάθη της.

Οράτιος: Γνωριζόμαστε εδώ και χρόνια και ξέρεις πολύ καλά πως δε φοβάμαι να σου πω τότε πρόκειται να κάνεις σφάλμα. Και όσον αφορά τη μητέρα σου, είσαι λανθασμένος.

Αντιγόνη: Σκέψου σε πόσο μειονεκτική θέση είναι. Το φύλο και η κατάσταση της αφού έμεινε χήρα την άφησαν ευάλωτη. Θυμίζει την αδερφή μου. Η μόνη διαφορά είναι ότι η Ισμήνη με υποστήριξε προς το τέλος και υπέστη τις συνέπειες. Την ανάγκασαν να γίνει ιέρεια, ανίκανη να παντρευτεί και να αποκτήσει οικογένεια και είναι πια πιο περιορισμένη από ποτέ. Η μητέρα σου πιθανότατα δεν είχε άλλη επιλογή, παρά να δεχτεί τον θείο σου.

Άμλετ: Τον λένε Κλαύδιο... και ίσως να έχετε δίκιο. Ήμουν τυφλωμένος από οργή. (στην Αντιγόνη) Θέλουμε να σε βοηθήσουμε αλλά δεν μπορούμε. Στο ταξίδι της επιστροφής μας έπιασε ομίχλη για μέρες. Η θάλασσα μας άφησε εδώ. Είμαστε αποδυναμωμένοι από το ταξίδι και την έλλειψη τροφίμων. Ξέρεις μήπως που θα μας φιλοξενήσουν;

Άμλετ: Δεξιά από την είσοδο της σπηλιάς και όχι πολύ μακριά είναι ένα χωριό στο οποίο μπορείτε να βρείτε προμήθειες. Υποσχεθείτε μου μόνο ότι θα γυρίσετε για εμένα.

Οράτιος: Υποσχόμαστε. Τι θα κάνεις όταν απελευθερωθείς;

Αντιγόνη: Δεν μπορώ να αντιμετωπίσω τον θείο μου, είναι υπερβολικά ισχυρός. Θα ήθελα να πάρω την αδερφή μου και να βρούμε μαζί φιλοξενία σε κάποιο μακρινό μέρος, όμως είναι δεσμευμένη πια στον όρκο που έδωσε για να γίνει ιερέα.

Άμλετ: Αν θες, μπορείς να έρθεις με εμάς. Θα ήσουν ευπρόσδεκτη στη Δανία, μιας και έχεις ευγενή λόγο που θες να ξεφύγεις από την οικογένεια και τον άρχοντά σου.

Αντιγόνη: Σε ευχαριστώ για την προσφορά και τη δέχομαι εγκάρδια. Αν επιβιώσουμε έστω.

Άμλετ: Αντίο Αντιγόνη.

(όταν πηγαίνουν στο χωριό, οι κάτοικοι εκεί τους ρίχνουν συνεχώς περίεργα βλέμματα και αρχικά αρνούνται τα περίεργα νομίσματα των ξένων, όμως τελικά τα δέχονται, μόλις καταλάβουν ότι είναι χρυσά)

(πρώτα επιστρέφουν στο πλοίο με προμήθειες και μετά πηγαίνουν όσο πιο γρήγορα μπορούν στην Αντιγόνη)

(φτάνουν στη σπηλιά με μια ολόκληρη μέρα να έχει περάσει από όταν πρωτοήρθαν και βρίσκουν τη βρίσκουν νεκρή με τον Αίμονα κοντά της έχοντας αυτοκτονήσει)

Άμλετ: Δε φτάσαμε αρκετά γρήγορα...

Οράτιος: Είχαμε υποχρέωση προς τους ναύτες. Δεν μπορούσαμε να φτάσουμε νωρίτερα.

(μικρή παύση ενώ ο Άμλετ πηγαίνει πιο κοντά στο πτώμα της Αντιγόνης)

Άμλετ: Είμαστε τόσο όμοιοι. Και οι δύο θύματα της εξουσίας, και οι δύο με ένα άτομο με δισταγμούς να μας βοηθήσει... Απ'ότι φαίνεται, είχε μέχρι και κάποιον να την υποστηρίζει. Μπορεί να πέθανε προσπαθώντας να την απελευθερώσει, ή να αυτοκτόνησε τη στιγμή που είδε το άψυχο σώμα της.

Οράτιος: Δε θα έχεις την ίδια κατάληξη με αυτήν. Μπόρεσες να αποφύγεις της πλοκής του Κλαύδιου στο παρελθόν και θα το ξανακάνεις.

Άμλετ: Θα το δούμε αυτό. Η ιστορία της μπορεί να έχει τραγικό τέλος, όμως η δικιά μου δεν έχει λήξει ακόμα.

Σακελλαρίδης Αλέξανδρος

Σαμουλίκος Δημήτριος

Σπυρόπουλος Γιάννης

Φαράκλας Νικόλας

| ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	14
1. Αναμέτρηση ανθρώπου με κοινωνία.....	15
2. Αναμέτρηση ηλικιωμένων και νέων.....	16
3. Αναμέτρηση άνδρα με γυναίκα	17
4.Αναμέτρηση ανθρώπων και θεού.....	19
5. Αναμέτρηση ζωντανών και νεκρών.....	20
6. Θεατρική «συνομιλία» Άμλετ με Αντιγόνη	21

Εισαγωγή

Η Αντιγόνη του Σοφοκλέους αποτελεί ένα αριστούργημα της αρχαίας τραγικής ποίησης, στο οποίο αναδεικνύονται με λεπτομέρεια, συγκεκριμένα στους στίχους 441-581, πέντε κύριες σταθερές που διέπουν τις εγγενείς στην ανθρώπινη κατάσταση συγκρούσεις. Πιο συγκεκριμένα εντοπίζονται «αναμετρήσεις» μεταξύ ανδρών και γυναικών, ηλικιωμένων και νέων, κοινωνίας και ατόμου, ζωντανών και νεκρών και, τέλος, θεού και ανθρώπων. Αναφέρει μάλιστα χαρακτηριστικά ο George Steiner: «Ο Κρέων και η Αντιγόνη συγκρούονται ως άνδρας προς γυναίκα. Ο Κρέων είναι άνδρας, ώριμος και μάλιστα στα όρια του γήρατος ενώ στην Αντιγόνη ανήκει ακόμη η παρθενιά της νεότητας. Η μοιραία λογομαχία τους εξαρτάται από τη φύση της συνύπαρξης του ιδιωτικού οράματος με την δημόσια ανάγκη, του εγώ με την κοινότητα. Τον Κρέοντα τον πιέζουν οι επιταγές της εμμένειας, του ζην εν τη πόλει, ενώ αντίθετα στην Αντιγόνη οι επιταγές αυτές συγκρούονται με το εξίσου απαιτητικό πλήθος των νεκρών. Ούτε συλλαβή δεν αρθρώνεται, ούτε νεύμα δεν γίνεται στον διάλογο Αντιγόνης και Κρέοντα που να μην εμπεριέχει την πολλαπλή, και ίσως διπρόσωπη, εγγύτητα των Θεών.»

Όλες οι παραπάνω αναμετρήσεις μπορούν να εντοπιστούν και στο έργο του William Shakespeare, Άμλετ. Πρόκειται για ένα θεατρικό κείμενο το οποίο περιστρέφεται γύρω από την ζωή του Πρίγκιπα Άμλετ και την αδάμαστη ανάγκη του να εκδικηθεί τον βασιλιά της Δανίας και θείο του όταν έμαθε την αλήθεια για τον θάνατο του πατέρα του. Μέσα από την σχέση του Άμλετ με τον θείο του, την μητέρα του και την Οφηλία, την κοπέλα που αγαπά, καθώς επίσης και μέσα από τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των περιφερειακών χαρακτήρων θα μπορούσαμε να πούμε πως Αντιγόνη και Άμλετ εμφανίζουν πολλές ομοιότητες και «συνομιλούν» ως προς τις αναμετρήσεις.

1. Αναμέτρηση ανθρώπου με κοινωνία

Η αναμέτρηση μεταξύ ανθρώπου και κοινωνίας κυριαρχεί μεταξύ άλλων τόσο στην Αντιγόνη όσο και στον Άμλετ.

Στο έργο του Σοφοκλή, η Αντιγόνη τίθεται αντιμέτωπη με τους νόμους του κράτους τους οποίους οφείλει και να υπακούσει. Αναπτύσσεται, συνεπώς, η έννοια του «πολίτη» και των υποχρεώσεων που αυτός φέρει τόσο αναφορικά με νομικά όσο και με ηθικά θέματα. Η Αντιγόνη επιλέγει να παρακάμψει του νόμους του Κρέοντα και σε ατομικό επίπεδο αποφασίζει να θάψει τον αδελφό της παρότι απαγορεύεται ρητά. Παρατηρείται λοιπόν μία σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στον Κρέοντα και την Αντιγόνη, η οποία θα πυροδοτήσει μία διαμάχη μεταξύ τους.

Σε προηγούμενους στίχους ο Κρέων φαίνεται να έχει θεσπίσει νόμους οι οποίοι καθιστούν την ταφή του Πολυνείκη παράνομη και η οποία επισύρει την ποινή του θανάτου. Η Αντιγόνη «τυφλωμένη» από την αδελφική αγάπη αψηφά όλους του υπάρχοντες νόμους και, παρά την άρνηση της αδελφής της Ισμήνης, τελικά, θάβει τον Πολυνείκη. Ο Κρέων μανιασμένος προσπαθεί, μάταια, να της θυμίσει την απόλυτη εξουσία του στην οποία οφείλει να υπακούσει, χαρακτηρίζοντάς την και αυθάδη. Στον αντίποδα, η Αντιγόνη προβάλλει σθεναρή αντίσταση σε οποιαδήποτε απειλή του βασιλιά και δηλώνει ξεκάθαρα ότι δεν φοβάται καθόλου να πεθάνει.

Επιπλέον, ένα στοιχείο που έχει ενδιαφέρον και αξίζει να επισημανθεί είναι η αντίληψη αναφορικά με τους ανθρώπους που τοποθετούσαν το προσωπικό συμφέρον πάνω από αυτό της πόλης. Η οποιαδήποτε παραβίαση των κανόνων και η παρέκκλιση από το σύνολο της κοινωνίας εθεωρούντο κατακριτέες και άξιες ντροπής ενώ από τον τρόπο διακυβέρνησης του Κρέοντα αναδεικνύεται και η προσπάθεια ομογενοποίησης της κοινωνίας, φαινόμενο που απαντάται και στην σύγχρονη εποχή. Τεκμήριο των παραπάνω αποτελεί η φράση του Κρέοντα «Κι εσύ δεν ντρέπεσαι που σκέφτεσαι διαφορετικά από αυτούς εδώ;».

Αν επεκταθούμε λίγο παραπάνω, θα παρατηρήσουμε και την καταπίεση των συναισθημάτων του Αίμονα, γιου του Κρέοντα, ο οποίος είναι ερωτευμένος με την Αντιγόνη. Ο έρωτάς του δέχεται έντονη κριτική από τον βασιλιά όταν γίνεται γνωστό το επαίσχυντο παράπτωμα της Αντιγόνης. Διακρίνουμε λοιπόν για ακόμη μία φορά τα στερεότυπα που αφορούν την κοινωνία και εν προκειμένω την κοινωνική συμπεριφορά. Ο Κρέων σε ένα παραλήρημά του προσπαθεί απεγνωσμένα να πείσει το γιο του να αφήσει την ανυπάκουη στους νόμους Αντιγόνη.

Ο απαγορευμένος έρωτας μεταξύ δύο κοινωνικά διαφορετικών ατόμων είναι ένα στοιχείο σύγκρουσης ατόμου και κοινωνίας που δεσπόζει και στον Άμλετ. Όπως στα περισσότερα Σαιξπηρικά έργα έτσι και στον Άμλετ η κοινωνία και τα στεγανά που

διακατέχουν τους ανθρώπους τείνουν να διαλύουν τον έρωτα του πρίγκηπα Άμλετ και της θυγατέρας ενός απλού αυλικού, της Οφηλίας.

Η ομοιότητα μεταξύ Αντιγόνης και Άμλετ είναι πραγματικά εντυπωσιακή. Ο πατέρας και ο αδελφός της Οφηλίας την συμβουλεύουν όπως ακριβώς συμβουλεύει και ο Κρέων τον Αίμονα. Πολώνιος και Λαέρτης επικαλούμενοι την υψηλή κοινωνική τάξη του Άμλετ προσπαθούν να αποθαρρύνουν την Οφηλία και να την οδηγήσουν στην διακοπή της σχέσης της με τον Άμλετ. Ως επιχείρημα ο Πολώνιος προβάλλει το γεγονός ότι οι επιθυμίες του Άμλετ υπαγορεύονται από τον θρόνο και όχι από τον ίδιο και, κατά συνέπεια, ανά πάσα στιγμή η αγάπη από την πλευρά του Άμλετ να χαθεί. Επιπροσθέτως, θεωρούν ότι το πάθος του Άμλετ είναι στιγμιαίο και μάλλον θα χαθεί. Συμπερασματικά, το προσωπικό «συμφέρον», ο έρωτας Άμλετ και Οφηλίας, καταπιέζεται από τα κοινωνικά στερεότυπα.

Στην αρχή του έργου ο Άμλετ παρουσιάζεται κατηφής και θλιμμένος καθώς θρηνεί για τον χαμό του πατέρα του. Όταν παρουσιάζεται στο νυν βασιλιά και θείο του δέχεται επίπληξη για την συμπεριφορά και την διάθεση του. Σύμφωνα με τον Κλαύδιο, ένας πρίγκιπας πρέπει να είναι πάντα σεβαστικός και εύθυμος. Παρατηρούμε λοιπόν πως ακόμη και η θέση του πρίγκηπα είναι ικανή να προκαλέσει ασφυξία στον Άμλετ λόγω των υποχρεώσεων που αυτή φέρει. Για ακόμα μια φορά η κοινωνία θεωρείται υπεράνω όλων.

Κλείνοντας, θα πρέπει να αναφέρουμε και την ομοιότητα που υπάρχει στον σκοπό τόσο της Αντιγόνης όσο και του Άμλετ. Ο Άμλετ από τη στιγμή που μαθαίνει την αλήθεια για τον θάνατο του πατέρα του -ότι τον σκότωσε ο Κλαύδιος και δεν πέθανε αναίτια- θα θελήσει να πάρει εκδίκηση από τον βασιλιά πηγαίνοντας όπως και η Αντιγόνη κόντρα στους κανόνες. Στο τέλος ο θλιμμένος, από τον θάνατο της αγαπημένης του, Άμλετ καταφέρνει να σκοτώσει τον Κλαύδιο εκπληρώνοντας τον πόθο του για εκδίκηση, ωστόσο όμως πεθαίνει όπως η Αντιγόνη λαβωμένος από το ίδιο το ξίφος που σκότωσε το βασιλιά.

2. Αναμέτρηση ηλικιωμένων και νέων

Στον «Άμλετ» υπάρχουν δύο παραδείγματα της εν λόγω αναμέτρησης. Πρώτο παράδειγμα αποτελεί η «διαμάχη» μεταξύ του Πολώνιου και του Άμλετ. Οι δύο αυτοί χαρακτήρες φανερώνουν από νωρίς στο έργο μια αμοιβαία έχθρα. Από την πλευρά του Άμλετ αυτή γίνεται ολοφάνερη στους στίχους 226-283 (Σκηνή 2η Πράξη 2η) και στους στίχους 475-491 (Σκηνή 2η Πράξη 2η), ενώ από την μεριά του Πολώνιου αυτή εμφανίζεται έντονα στους στίχους 137-162 (Σκηνή 3η Πράξη 1η). Βέβαια, στις μεταξύ τους συζητήσεις, κυρίως ο Άμλετ δείχνει την απέχθεια του απέναντι στον Πολώνιο. Απαντώντας ειρωνικά σε κάθε του πρόταση και απαξιώνοντάς τον του δίνει την αίσθηση ενός εκνευριστικού και βαρετού γέρου. Μάλιστα, στο στίχο 283 (Σκηνή 2η Πράξη 2η), τον αποκαλεί μιλώντας μόνος του ανόητο και αποπληκτικό γέρο. Παράλληλα, ο Πολώνιος τον αντιμετωπίζει σαν χαζό λόγω της τρέλας που δείχνει να έχει, με αποτέλεσμα ο Άμλετ να τον ειρωνεύεται ακόμα περισσότερο. Από την δική του πλευρά, ο Πολώνιος δείχνει την δυσαρέσκειά του προς το πρόσωπο του Άμλετ, κυρίως στην σκηνή όπου βάζει λόγια στην κόρη του (την Οφηλία), λέγοντάς της να τον αποφύγει και χαρακτηρίζοντας τα θερμά αισθήματα και τους όρκους που της δείχνει ως μια προσπάθειά του να την ελέγξει και να εκμεταλλευτεί την καλοσύνη της. Αυτό, ύστερα, παίζει σημαντικό

ρόλο στην στάση του Άμλετ απέναντι στον αυλάρχη, παρόλο που δεν γνωρίζει για αυτήν την συζήτηση, λόγω της πίστης της Οφηλίας στα λεγόμενα του πατέρα της.

Το δεύτερο παράδειγμα της αναμέτρησης νέου με γέρο είναι η σύγκρουση του Άμλετ με τον θείο και βασιλιά του. Αυτή είναι μια, κατά κύριο λόγο, «υπόγεια» σύγκρουση. Αφενός, ο πρίγκιπας σχεδιάζει το ξεσκέπασμα και την δολοφονία του θείου του, τα οποία τελικά πετυχαίνει, το ένα με σχέδιο και το άλλο αυθόρμητα, στους στίχους 347-392 (Σκηνή 2η Πράξη 3η) και 425-429 (Σκηνή 2η Πράξη 5η). Βέβαια, αλήθεια είναι ότι ο Άμλετ έχει σοβαρό κίνητρο να μισεί τον Άμλετ, καθώς γνωρίζει ότι ευθύνεται για την δολοφονία του πατέρα του. Για αυτό τον λόγο δείχνει το μίσος του και βρίζοντάς τον, απαξιώνοντάς τον και αντιμετωπίζοντάς τον ως ξένο, την στιγμή που είναι ταυτόχρονα θείος και πατριός του (στ. 64-70 Σκηνή 3η Πράξη 3η). Αφετέρου, ο Κλαύδιος οργανώνει δύο φορές την δολοφονία του Άμλετ, αφού την πρώτη αποτυγχάνει, πρώτα στέλνοντας επιστολή στην Αγγλία, στου στίχους 77-90 (Σκηνή 3η Πράξη 4η), και έπειτα οργανώνοντας την με τον Λαέρτη, στους στίχους 164-210 (Σκηνή 7η Πράξη 4η). Αρχικά, έχει ως κίνητρο μονάχα την υποτιθέμενη τρέλα του Άμλετ – στην οποία αποδίδεται η δολοφονία του Πολώνιου – και πιθανότατα τον φόβο μήπως γνωρίζει για τον φόνο του προκατόχου του θρόνου. Όμως, αργότερα, προστίθεται και ο φόβος των συνεπειών της αγανάκτησης του Λαέρτη, γεγονός που τον οδηγεί στον σχεδιασμό της τέλει δολοφονίας του Άμλετ, μαζί με τον γιο του τέως Αυλάρχη. Μολαταύτα, φροντίζει να μην δείχνει τις διαθέσεις του στον πρίγκιπα και αποφεύγει να φανερώσει την έχθρα προς το πρόσωπό του, τόσο στον ίδιο όσο και στην μητέρα του.

Συγκριτικά με την εμφάνιση της ίδιας σύγκρουσης στην «Αντιγόνη» - με τις συγκρούσεις Αντιγόνη-Κρέων και Αίμων-Κρέων -, υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Πρώτον, οι συγκρούσεις στον Σαίξπηρ ήταν κυρίως «υπόγειες» με λίγες εξαιρέσεις, ενώ στον Σοφοκλή, εξαιρώντας την ταφή του Πολυνείκη, οι διαμάχες ήταν όλες άμεσες και παρουσιαζόμενες μέσα από τους διαλόγους μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων πλευρών. Δεύτερον, στον «Άμλετ» και οι δύο συγκρούσεις αφορούν τον ίδιο νέο, ενώ στην Αντιγόνη αφορούν τον ίδιο ηλικιωμένο. Τρίτον, στον «Άμλετ» κανένα από τα πρόσωπα των διαμαχών δεν επιβιώνει τελικά. Στην «Αντιγόνη», ωστόσο, ο ηλικιωμένος (κοινός στις δύο αναμετρήσεις) είναι ο μοναδικός που επιβιώνει. Φυσικά, υπάρχουν και ομοιότητες. Η φύση της αναμέτρησης αυτής ως ενδοοικογενειακά, κυρίως, προβλήματα είναι κοινή στα δύο έργα, παρόλο που στον Σαίξπηρ η μία αφορά ένα μέλος της οικογένειας και έναν φίλο, θα έλεγε κανείς, της οικογένειας. Επίσης, και στα δύο θεατρικά, οι διαμάχες προκαλούνται από πράξεις του βασιλιά. Την δολοφονία του Βασιλιά στον «Άμλετ» και τα διατάγματα του Κρέοντος στην «Αντιγόνη». Αυτές είναι, λοιπόν, οι βασικότερες διαφορές και ομοιότητες, αναφορικά με την εν λόγω σύγκρουση, μεταξύ των έργων.

3. Αναμέτρηση άνδρα με γυναίκα

Το στοιχείο της σύγκρουσης μεταξύ ανδρών και γυναικών κυριαρχεί τόσο στην Αντιγόνη όσο και στον Άμλετ και διακρίνεται άμεσα αλλά και έμμεσα.

Στην λογομαχία του Κρέοντα με την Αντιγόνη, ο πρώτος προβάλλει την ανάγκη να επιβληθεί της Αντιγόνης πάση θυσία, με αποκορύφωμα τον θάνατο της, καθώς θεωρεί πως οποιαδήποτε άλλη αντιμετώπιση τον καθιστά αυτόν γυναίκα και την Αντιγόνη άνδρα. Στον

παρόντα στίχο αναδεικνύονται τα διαχρονικά στερεότυπα που αφορούν την διάκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Ο Κρέων αποδεικνύει με τα λόγια του πόσο υποτιμητικό ήταν για έναν άνδρα και δη βασιλιά να μην μπορεί να αντιμετωπίσει μία γυναίκα η οποία μάλιστα δεν υπακούει και στους νόμους τους.

Η Αντιγόνη με την σειρά της προκαλεί την οργή του βασιλιά καθώς πάει κόντρα στην θέση και την συμπεριφορά που όφειλε να έχει στην κοινωνία. Ο ρόλος της γυναίκας στην κοινωνία της Αντιγόνης μπορεί να περιγράφει με δύο λέξεις· αβουλία και υπακοή. Την «τέλεια» γυναίκα για την εποχή ενσαρκώνει η Ισμήνη, η αδερφή της Αντιγόνης, η οποία εξ' αρχής δηλώνει πως δεν πρόκειται να πάει κόντρα στον Κρέοντα καθώς δεν μπορεί λόγω φύλου. Ωστόσο, βρίσκεται κατηγορούμενη και αυτή λόγω της συγγένειας της με την Αντιγόνη. Μάλιστα στον μονόλογο του, ο Κρέων χαρακτηρίζει, πάντοτε ειρωνικά, τις δύο αδερφές «επαναστάτριες» θέλοντας έτσι να τις υβρίσει.

Αν επεκταθούμε λίγο παραπάνω και εστιάσουμε σε κάποιες φράσεις του βασιλιά θα κατανοήσουμε καλύτερα και το πως χαρακτηρίζονταν οι γυναίκες που αποφάσιζαν να πάνε κόντρα τυπικό για την εποχή ρόλο τους. Τέτοιες φράσεις είναι: «Από αυτές τις δύο κόρες λέω ότι η μία πριν από λίγο αποδείχτηκε άμυαλη, ενώ η άλλη από την πρώτη στιγμή που γεννήθηκε», «Κακές γυναίκες, για τους γιους μου εγώ [τις] αποστρέφομαι». Συμπερασματικά, όποια γυναίκα πήγαινε κόντρα σε κάποιον άνδρα θεωρούνταν κακιά, μοχθηρή, επαναστάτρια -με την κακή έννοια- και έπρεπε να τιμωρηθεί.

Όπως η Αντιγόνη έτσι και το έργο του Σαίξπηρ, Άμλετ μπορεί να μας δώσει μία ξεκάθαρη εικόνα για την θέση της γυναίκας στην τότε κοινωνία σε αντιπαραβολή με αυτή του άνδρα. Στον Άμλετ όμως δεν έχουμε κάποια ανοιχτή σύγκρουση μεταξύ ανδρών και γυναικών και ως εκ τούτου πρέπει να εστιάσουμε σε πολύ συγκεκριμένα σημεία ώστε να αναδείξουμε αυτή τη πτυχή του έργου.

Σε πρώτο επίπεδο ας επικεντρωθούμε στα άμεσα στοιχεία δηλαδή σε αυτά που λέγονται σε μονολόγους των χαρακτήρων. Ο Άμλετ σε κάποιον από τους πρώτους μονολόγους του μας διηγείται με αναδρομική αφήγηση την ιστορία μεταξύ της μητέρας του και του θείου του. Σε αυτόν χρησιμοποιεί το χαρακτηρισμό «Αδυναμία! Το όνομά σου είναι γυναίκα!», ο οποίος αποδίδει πλήρως την άποψη της κοινωνίας για τις γυναίκες. Το γυναικείο φύλλο είναι ταυτισμένο με την αδυναμία, την αγνότητα και την απόλυτη έλλειψη αμυντικών μηχανισμών σε ηθικά ζητήματα. Παρακάτω στο έργο, μέσα στο παραλήρημά του, ο Άμλετ ονομάζει την μητέρα του «διεστραμμένη» κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την τον προηγούμενο χαρακτηρισμό της «αγνής» αλλά μπορεί να εξηγηθεί αν σκεφτεί κανείς το ότι η σαιξπηρική γυναίκα είναι τόσο αδύναμη ώστε δεν μπορεί να αντισταθεί στον πειρασμό. Εν προκειμένω, η Γερτρούδη μετά τον θάνατο του βασιλιά Άμλετ δεν μπόρεσε να αντισταθεί στην λαγνεία και έτσι παρασύρθηκε από τον Κλαύδιο στην μοιχεία.

Αν εστιάσουμε τώρα στα πιο έμμεσα στοιχεία θα παρατηρήσουμε ότι αναλογία ανδρικών και γυναικείων χαρακτήρων είναι άξια αναφοράς. Στο έργο υπάρχουν πάνω από επτά ανδρικά πρόσωπα ενώ υπάρχουν μόλις δύο γυναικεία, και ενώ θα περίμενε κανείς πως οι δύο αυτές γυναίκες θα έπαιζαν ενεργό ρόλο στην εξέλιξη του έργου, αυτές δέχονται μόνο εντολές και συμβουλές από τους άνδρες και δεν είναι δυναμικές. Συνεπώς, στην λίστα των επιθέτων για την γυναίκα προστίθεται και η αβουλία.

Αντίθετα, οι άνδρες εμφανίζονται δυναμικοί, επιβλητικοί, με ισχυρή θέληση η οποία φτάνει και τα όρια της ισχυρογνωμοσύνης, όπως ο Κλαύδιος. Οι συμβουλές δεν απουσιάζουν από τον χαρακτήρα των ανδρών όπως του Λαέρτη και του Πολωνίου, αδερφού και πατέρα αντίστοιχα της Οφηλίας, σε αυτή, σε σημείο καταπίεσης.

4.Αναμέτρηση ανθρώπων και Θεού

Αυτή η αναμέτρηση παίρνει τρεις μορφές στο έργο του Σαίξπηρ. Η πρώτη και η λιγότερο χαρακτηριστική είναι η κηδεία της Οφηλίας στους στίχους 264-305 (Σκηνή 1η Πράξη 5η). Στην σκηνή αυτή, όπως φαίνεται από τα λεγόμενα του Ιερέα στην διάρκειά της, αλλά και από τα λεγόμενα του ανθρώπου που βρίσκεται μαζί με τον νεκροθάφτη, στους στίχους 26-29 (Σκηνή 1η Πράξη 5η), γίνεται αντίθετα με τις θρησκευτικές αντιλήψεις της εποχής. Η Οφηλία πέθανε με μυστήριο τρόπο, δηλαδή υπήρχε περίπτωση να αυτοκτόνησε. Συνεπώς θα έπρεπε να ταφεί σε ανευλόγητο χώμα και χωρίς να στολίσουν τον τάφο της, ώστε να κριθεί κατάλληλα στην Δευτέρα παρουσία. Ωστόσο, την θάβουν με τιμές και στολισμένη με γαμήλια ρούχα, παραβιάζοντας τον Ιερό κανόνα. Εκεί, υπάρχει και μια ενδιαφέρουσα έκφανση της συγκεκριμένης αναμέτρησης, όταν ο Λαέρτης βρίζει τον Ιερέα, επειδή αρνείται να ψάλει εγκώμια για την αδελφή του, τα οποία θα της εύχονται ανάπαυση εν ειρήνη. Ο Παπάς, όμως, ως εκπρόσωπος του Θεού οφείλει να ακολουθεί τους ιερούς κανόνες και δηλώνει πως ήδη διαφωνεί με την κηδεία της, η οποία δεν γίνεται όπως θα έπρεπε μονάχα λόγω της καταγωγής της.

Η δεύτερη και πιο χαρακτηριστική μορφή της αναμέτρησης αυτής είναι και εκείνη που τυλίγει όλο, σχεδόν, το έργο. Πρόκειται για τις διαρκείς σκέψεις του Άμλετ, οι οποίες αφορούν τα λεγόμενα του φαντάσματος και την δολοφονία του θείου του. Όπως φαίνεται και στους στίχους 740-748 και 764-772 (Σκηνή 2η Πράξη 2η) και 107-112 (Σκηνή 2η Πράξη 3η) ο πρίγκιπας, αφενός αισθάνεται ηθική υποχρέωση απέναντι στον Θεό να εκδικηθεί την δολοφονία του πατέρα του και αφετέρου αναρωτιέται μήπως κάνει λάθος και μήπως το φάντασμα που του μίλησε είναι ο διάβολος. Αυτή διαμάχη μέσα στην ψυχή του καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του έργου και εμφανίζεται συχνά. Ο Άμλετ μισεί την ίδια την εκδικητικότητά του και θεωρεί ότι δεν αξίζει ούτε για αυτόν τον κόσμο ούτε για τους ουρανούς (στ. 163-169 Σκηνή 1η Πράξη 3η). Παράλληλα, στους στίχους 110-146 (Σκηνή 3η Πράξη 3η) αποφεύγει να σκοτώσει τον Κλαύδιο ενόσω προσεύχεται, διότι δεν θέλει ο δολοφόνος του πατέρα του να πάει στον παράδεισο αλλά να καεί στην κόλαση, όπως του αξίζει.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ο Άμλετ είναι γενικά διχασμένος με τον ίδιο του τον εαυτό. Από την μία, θέλει να πιστέψει τα λεγόμενα του φαντάσματος και από την άλλη μισεί το γεγονός ότι πρέπει να εκδικηθεί. Ακόμα και όταν επιβεβαιώνονται οι ισχυρισμοί του φαντάσματος εξακολουθεί να έχει ηθικές αμφιβολίες. Αυτό είναι λογικό, καθώς ο Άμλετ θέλει να είναι και πιστός Χριστιανός και είναι, κατά πάσα πιθανότητα, φοιτητής Θεολογίας. Επόμενο, λοιπόν, είναι να αισθάνεται ότι η πράξη του είναι ανόσια, όσο και αν επιθυμεί να την κάνει (την δολοφονία του Βασιλιά). Βέβαια, έχει και το επιπλέον κίνητρο ότι ο ένοχος παντρεύτηκε και την μητέρα του. Φυσικά, στο τέλος σκοτώνει τον Κλαύδιο, αλλά, πριν πεθάνει και ο ίδιος, φροντίζει ο Οράτιος να ενημερώσει τους ανθρώπους για το πώς είχαν τα πράγματα,

προκειμένου να γλυτώσει τουλάχιστον την κρίση των ανθρώπων, αφού η θεία κρίση είναι αναπόφευκτη.

Η τρίτη μορφή που παίρνει είναι οι ενοχές του Βασιλιά. Αυτές, γίνονται ολοφάνερες στον μονόλογο του Κλαύδιου, στους στίχους 54-109 (Σκηνή 3η Πράξη 3η). Ο βασιλιάς αισθάνεται το βάρος της ανόσιας πράξης του πολύ μεγάλο στην πλάτη του. Επιθυμεί να προσευχηθεί και να ζητήσει συγχώρεση, αλλά δεν τα καταφέρνει αμέσως. Δεν ξέρει πώς να ζητήσει συγχώρεση από το τόσο φριχτό έγκλημα της αδελφοκτονίας. Πως είναι δυνατόν να συγχωρέσει ο Θεός κάτι τέτοιο; Πως θα μπορέσει να αποφύγει την θεία κρίση; Αυτές οι σκέψεις βασανίζουν το μυαλό του και τελικά ζητάει και την στήριξη των αγγέλων, ώστε να καταφέρει να προσευχηθεί και να εξαγνίσει την ψυχή του.

Τα δύο έργα, ο «Άμλετ» και η «Αντιγόνη», παρουσιάζουν κάποιες διαφορές, αναφορικά με την παρουσίαση της εν λόγω σύγκρουσης. Πρώτα-πρώτα, στο πρώτο έργο παίρνει τρεις διαφορετικές μορφές, ενώ στο δεύτερο μονάχα μία – την αντίθεση των διαταγμάτων και αποφάσεων του Κρέοντα με τους θεϊκούς νόμους. Επίσης, στον Σαίξπηρ η αναμέτρηση αυτή αφορά πολύ την έννοια της ενοχής απέναντι στον Θεό, μια έκφασή της, που μόνο στο τέλος της «Αντιγόνης» εμφανίζεται, με την αυτοκτονία του Αίμονα. Ακόμη, στον Σοφοκλή παραβιάζονται μονάχα οι ηθικοί και εθιμικοί θεϊκοί νόμοι, ενώ στον «Άμλετ» παραβιάζονται και οι θεσμοθετημένοι, με την κηδεία της Οφηλίας. Προφανώς, υπάρχουν και ομοιότητες στην προβολή της συγκεκριμένης αναμέτρησης, στα δύο έργα. Καταρχάς, και στα δύο έργα παραβιάζονται οι θείοι νόμοι και οι ένοχοι τελικά φοβούνται την θεία κρίση. Επιπροσθέτως, και στα δύο έργα η συγκεκριμένη αναμέτρηση, στο ένα περισσότερο, στο άλλο λιγότερο, καθοδηγεί την πλοκή και την έκβαση του δράματος. Αυτή είναι μια απλή σύγκριση των δύο έργων, αναφορικά με την αναμέτρηση που μελετάμε.

5. Αναμέτρηση ζωντανών και νεκρών

Ο θάνατος είναι το βασικό θέμα στον Άμλετ, ως το αποτέλεσμα της εκδικητικότητας και της υπέρμετρης φιλοδοξίας. Διατρέχει όλο το έργο, ενώ αποτελεί και το ίδιο του το έναυσμα, αφού τα γεγονότα του έργου πυροδοτούνται από τη δολοφονία του βασιλιά Άμλετ από τον αδερφό του Κλαύδιο με δηλητήριο, με σκοπό την ανάληψη της εξουσίας. Μάλιστα, η εκδικητικότητα του πρίγκιπα Άμλετ, του γιου του βασιλιά Άμλετ, συμβολίζεται με το φάντασμα του πατέρα του, το οποίο υποτίθεται ότι μετεμψυχώθηκε και τον βρήκε για να τον συμβουλέψει να εκδικηθεί για τον άδικο χαμό του. Ο Άμλετ μετά από εκείνη την στιγμή δεν είναι ποτέ ο ίδιος, και αρχίζει να ξεσπάει την τρέλα του σε διάφορα σημεία. Το πιο καθοριστικό από αυτά για την εξέλιξη της πλοκής είναι το ξέσπασμα στην κοπέλα του, Οφηλία, η οποία τελικά πείθεται ότι ο Άμλετ ποτέ δεν την αγάπησε. Βλέπουμε όμως, ότι αφού ο Άμλετ μπέρδεψε τον Κλαύδιο με τον Πολώνιο, τον πατέρα της Οφηλίας, και αφού αυτή αυτοκτόνησε για τον λόγο αυτό, ο Άμλετ μετανιώνει πικρά. Αργότερα, ο Κλαύδιος και ο Λαέρτης, ο αδελφός της Οφηλίας, σκοπεύουν να σκοτώσουν τον Άμλετ με διάφορους τρόπους. Πρώτα, τον έστειλαν μαζί με δύο αυλικούς, τον Ρόζενκραντζ και τον Γκίλντενστερν

στην Αγγλία, δίνοντάς τους εντολή να τον εκτελέσουν. Τελικά όμως, καταφέρνει να το γυρίσει πάνω τους και να εκτελεστούν αυτοί στην θέση του. Έπειτα, επιστρέφει στην πατρίδα του την Δανία, χωρίς να γνωρίζει ότι ο Κλαύδιος και ο Λαέρτης σκοπεύουν να τον σκοτώσουν. Αρχικά, η Γερτρούδη, η γυναίκα του βασιλιά Άμλετ και τώρα του Κλαύδιου, πίνει ένα δηλητήριο του Κλαύδιου που προοριζόταν για τον Άμλετ και πεθαίνει. Αργότερα, στην μονομαχία ο Λαέρτης ποτίζει με δηλητήριο το σπαθί του και κόβει τον Άμλετ αρκετά για να δηλητηριαστεί. Αυτός, συνεχίζοντας την μάχη, τραυματίζει με την ίδια λεπίδα τον Λαέρτη και τον δηλητηριάζει. Μετά, αφού συμφιλιώθηκαν, μαχαίρωσε και τον Κλαύδιο και πίνοντας το υπόλοιπο δηλητήριο, σκοτώθηκε με τρεις τρόπους: τον τραυματισμό, το δηλητήριο από το σπαθί και το δηλητήριο από το ποτήρι, αφήνοντας ανοιχτό τον δρόμο στον Φόρτινμπρας, τον πρίγκιπα της Νορβηγίας και εχθρό της Δανίας, να καταλάβει την χώρα τους. Το ηθικό δίδαγμα της όλης ιστορίας είναι ότι η εκδικητικότητα προξενεί μόνο καταστροφή και οδηγεί τον άνθρωπο στην παράνοια. Το κοινό σημείο, βέβαια, με την Αντιγόνη, είναι ότι το έναυσμα για τα γεγονότα είναι ο ατιμασμός ενός νεκρού, με τον μεν Κρέοντα να μην τηρεί τα δέοντα για τον νεκρό Πολυνείκη και τον δε Κλαύδιο να διατηρεί σχέση με την γυναίκα του νεκρού αδελφού του, και μάλιστα έχοντας τον σκοτώσει ακριβώς για αυτόν τον λόγο. Βέβαια, μία κύρια διαφορά είναι ότι η Αντιγόνη έδρασε από αγνή αγάπη για τον αδελφό της, ενώ ο Άμλετ από μανία και οργή.

6. Θεατρική «συνομιλία» Άμλετ με Αντιγόνη

Άμλετ: (περπατάει πάνω-κάτω, φανερά αναστατωμένος) Και τώρα; Τι κάνω τώρα; (Συνεχίζει τους κύκλους)(Κάθεται δίπλα στον τάφο του Πολυνείκη, ξεφυσά και εμφανίζει το κρανίο)

Άμλετ: (Στο κρανίο) Με καταλαβαίνεις, έτσι; Τι νόμιζα κι εγώ πως θα γινόταν; Ότι θα πήγαιναν όλα καλά; Τώρα ο θεός μου είναι βασιλιάς στο δικό μου βασίλειο, παντρεμένος με τη μάνα μου κι εγώ για να σώσω το τομάρι μου έφυγα απ' τη Δανία και κατέληξα στη Θήβα! Απέτυχα!!! Τι σε νοιάζει εσένα όμως; Εσύ έχεις πεθάνει... Τη γλίτωσες απ' όλα αυτά...(παύση) Πού έφτασα ρε... Να μιλάω σε ένα κρανίο...

Αντιγόνη: (Φωνάζει από μακριά) ΕΕΕΕ!!! Τι κάνεις εκεί;

Αμ: Ποιος; Εγώ;

Αντ: Βλέπεις κανέναν άλλο εδώ γύρω;

Αμ: Εεεε...

Αντ: Πες μου λοιπόν ξένε, τι δουλειά έχεις στον τάφο του αδελφού μου;

Αμ: Ω, συγγνώμη, δεν κατάλαβα πως...

Αντ: (τον διακόπτει εκνευρισμένη) Τι δεν κατάλαβες; Τι μπορεί να μην κατάλαβες;

Αμ: Συγγνώμη, δεν ήθελα να...

Αντ: (τον διακόπτει ξανά) Έχεις ιδέα τι τράβηξα για να τον θάψω; (μικρή παύση) Και τώρα με κυνηγάνε για να με σκοτώσουν... Και ο τάφος πάει... Όλα καλά!

Αμ: Μισό, ποιος σε κυνηγάει;

Αντ: Ο θεός μου ο Κρέων, πλέον βασιλιάς στη θέση του πατέρα μου.

Αμ: Τι σύμπτωση! Κι ο δικός μου θεός έγινε βασιλιάς όταν ο πατέρας μου πέθανε και τώρα θέλει να με σκοτώσει!

Αντ: (Ειρωνικός τόνος) Ωραία ρε φίλε, βοηθάει πολύ να ξέρω ότι υποφέρουν κι άλλοι!

Αμ: Έχεις δίκιο, δε βοηθάει... Αλήθεια, γιατί σε κυνηγάνε;

Αντ: (με απόλυτη ψυχραιμία) Έθαψα τον αδελφό μου.

Αμ: Αυτό μόνο;

Αντ: Τον θεωρούσαν προδότη...

Αμ: (απογοητευμένος) Εγώ τουλάχιστον προσπαθώ να ξεσκεπάσω μια συνωμοσία και με κυνηγάνε...

Αντ: (πίσω στον σαρκασμό) Μπράβο παλικάρι μου, εδώ όμως σε κυνηγάνε και για πιο ταπεινά πράγματα.

Αμ: (γεμάτος σιγουριά) Εγώ όμως θα τον ξεσκεπάσω το θείο μου! Να το θυμάσαι αυτό!

Αντ: Και πώς σκοπεύεις να το κάνεις αυτό;

Αμ: Μα ανεβάζοντας μια θεατρική παράσταση φυσικά!

Αντ: (facepalm)

Αμ: Ακούγεται τρελό αλλά μπορεί να πιάσει!

Αντ: Ό,τι πεις...

Αμ: Το δικό σου σχέδιο ποιο είναι;

Αντ: Πρώτα θα βάλω το κρανίο του Πολυνείκη πίσω στον τάφο και μετά ειλικρινά δεν ξέρω...

Αμ: Ο Θεός μαζί σου...

Αντ: Ποιος απ' όλους;

Αμ: Ε;

Αντ: Ξέχνα το... Πρέπει να βρω τι θα κάνω μετά...

Αμ: Κι εγώ πρέπει να γυρίσω στην πατρίδα...

Αντ: Καλή τύχη λοιπόν ξένε...

Αμ: Σ' ευχαριστώ πολύ... Και μη χάνεις την ελπίδα!!! Μπορούμε κι οι δύο να νικήσουμε τους θεούς μας!

Αντ: Ελπίζω να έχεις δίκιο...

Αμ: Ο Θεός είναι με το μέρος μας... Αντίο

Αντ: Αντίο ξένε.

Théâtre dans le théâtre

(Αντιγόνη και Άμλετ)

Εμπνευσμένοι από την πιο πρωτοποριακή σκηνή του Άμλετ, εκείνη του «θεάτρου μέσα στο θέατρο», εξ ου και ο τίτλος του δικού μας θεατρικού, συνθέσαμε μια σειρά από γεγονότα της Αντιγόνης του Σοφοκλή, τα οποία συνδέονται άμεσα με εκείνα του Άμλετ στην ομώνυμη τραγωδία του Σαίξπηρ.

Μια σκηνή αποκάλυψης των σκανδάλων του Κρέοντα, μέσα από το θεατρικό που προετοίμασε κρυφά για τον λαό και τον ίδιο, η Αντιγόνη. Μια σκηνή θεάτρου...μέσα σε μια σκηνή θεάτρου.

Αντιγόνη- Βασιλιά μου, γνωρίζω πόσο βαθιά σας απασχολεί το θέμα της ταφής του αγαπητού αδερφού μου, αλλά μέχρι να βρείτε τον ένοχο θα σας βοηθούσε και θα γαλήνευε για λίγο τη ψυχή σας η παρακολούθηση θεάτρου. Ένας αγαπημένος μου θίασος έφτασε στην πόλη για μια πρωτάκουστη παράσταση.

Κρέοντας- Άφου επιμένεις τόσο Αντιγόνη, ας πάμε, αλλά δεν ξεχνάω αυτά που είπε ο φρουρός, δεν σε εμπιστεύομαι, ξέρω ότι εμπλέκεσαι με τον θάνατό του.

A- Ας πάμε άρχοντα.

(Στο θεατρικό)

Ηθοποιός Κρέοντας- Να μην ταφεί! Άταφος να μείνει αιώνια εκείνος και κάθε άλλος που τόλμησε να προδώσει την πατρίδα του ενώπιον των Θεών. Δεν του αξίζει η λύτρωση. Κανένας θείος νόμος δεν λυτρώνει ένα προδότη. Τέλος, αυτή είναι η απόφασή μου.

(Βγαίνει ο Κρέοντας, μπαίνουν η Αντιγόνη και η Ισμήνη)

Ηθοποιός Αντιγόνη- Συμφορά που μας έχει βρει, αγαπημένη μου! Ο βλάσφημος άφησε άταφο και άκλαυτο τον αδερφό μας, και μάλιστα απειλεί όποιον τον θάψει. Είναι κάπου εκεί έξω, νεκρός, δείπνο για τα όρνεα!

(Αγγίζει το χέρι της Ισμήνης) Θα τον βρούμε έτσι; Θα με βοηθήσεις να τον θάψουμε, έτσι;

(Τραβιέται η Ισμήνη)

Ηθοποιός Ισμήνη- Μα βέβαια και όχι! Έχεις χάσει τα λογικά σου; Ζητώ συγγνώμη από τον νεκρο αδερφό μας, αλλά μην γινόμαστε και παράφρονες! Μου ζητάς να παραβώ τους νόμους που θέσπισε ο βασιλιάς μας.

ΗΘ Α- Προτιμείς να υμνείς τον Κρέοντα που άφησε την οικογένεια μας να καταστραφεί, αλλά όχι τους θεούς, όχι τα αδερφικά δεσμά που αιώνια θα μας ενώνουν...

(Βγαίνει η Αντιγόνη και η Ισμήνη)

Κ- Νομίζω πως η κυρία το παρακάνει λίγο...

(Το ίδιο βράδυ στο παλάτι, το φάντασμα του Πολυνείκη επισκεφτεται τον Κρέοντα.)

Ηθοποιός Πολυνείκης- Απατεώνα, αχρείε βασιλιά δεν αξίζεις αυτό το τίτλο, αφού δεν είσαι ικανός ούτε τις παραδώσεις, τους θείους νόμους να ακολουθήσεις, κι εγώ μέχρι το τέλος σου θα γίνω η σκιά σου αφού στον Άδη δεν μπορώ να κατεβώ. Θα περιπλανιέμαι εδώ στη γη να σου θυμίζω πως αυτή σου η απόφαση θα καθορίσει όλο σου το μέλλον. Θα μείνεις μόνος, όλοι θα πεθάνουν, και κανείς δεν θα υπακούει στο όνομα σου.

ΗΘ Κ- Πήρες αυτό που σου αρμόζει Πολυνείκη, δεν με φοβερίζουν αυτά τα όνειρα, οι αυταπάτες. Θα αποδείξω ότι η Αντιγόνη είναι ο θάφτης σου και θα σας ξεπροβοδίσω μαζί έξω απ' το παλάτι μου!

ΗΘ Π- Γι αυτό ακρβώς μιλάω Κρέοντα. Δες για μια στιγμή το μέλλον σου... Όσα θα επακολουθήσουν είναι αποτελέσματα των δικών σου καμωμάτων.

(Ιαμβικό τραγούδι)

Χορός-Η Αντιγόνη βρίσκεται στη φυλακή και αυτοκτονεί, η Ισμήνη αυτοκτονεί για το χαμό της αδερφής της. Ο Αίμων κλείνεται στο μπουντρούμι με την Αντιγόνη και αψηφά τις εντολές του πατέρα του, πεθαίνει μαζί της, στο πλάι της.

Η Ευριδίκη δεν αντέχει πια να υπερασπίζεται τον άντρα της και στρέφεται εναντίον του. Όταν βρίσκει τον Αίμων νεκρό, αυτοκτονεί με το ξίφος του Κρέοντα.

(Λαός έξω απο τις πύλες του παλατιού)

- Φύγε Κρέοντα,

- Θα σε τιμωρήσουν οι θεοί!

-Έφερες το θάνατο στη πόλη μας!

-Εσυ σκότωσες την Αντιγόνη!

-Την Ισμήνη!

-Τον ίδιο σου το γιο!!!!

-Τη γυναίκα σου!!!!

(Τελος τραγουδιού)

(Τελειώνει το fast forward, πίσω στην κρεβατοκάμαρα του Κρέοντα)

ΗΘ Π- Αυτά σε περιμένουν Βασιλιά μου και πολλά άλλα. Θα μείνεις μόνος, και θα φταις μονάχα εσυ και η απληστία σου.

(Κατεβαίνει η αυλαία, τέλος του θεατρικού)

Κ- Σταματήστε την παράσταση! (Φωνάζει εξοργισμένος, φοβισμένος ο Κρέοντας)

Α- Το πλήθος γνωρίζει πια ότι είσαι βλάσφημος και άδικος. Δεν μπορείς να κρυφτείς.

Κ- Για όνομα του Δία, τι φρικαλεότητες παρακολούθησα.

Αίμων- Έχει δίκιο πατέρα και αν όντως την στείλεις στον θάνατο, θα παω κι εγω μαζί της, είναι αλήθεια.

Κ- Όχι παιδί μου, δεν μπορείς, η Αντιγόνη δεν υπάκουσε στο νόμο μου, της αξίζει να πεθάνει.

Α- Όταν πρόκειται για την δικιά σου οικογένεια, για τον δικό σου γιο, ακόμα κι αν σε παράκουσε εσένα και τους νόμους σου, δεν θα τον αφήσεις άταφο. Ανίδεε. Άκουστε άνθρωποι!!!! Αυτός είναι ο βασιλιάς σας.

Σαΐτη Τζωρτζίνα

Στέκερ Ιόλη

Τσιμπίση Μαρινίκη

Χατζικομνηνός Γεράσιμος